

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Dışişleri Bakanı Mevlüt ÇAVUŞOĞLU** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygıyla arz ederim.

Dr. Habip EKSİK

Iğdır Milletvekili

Iğdır'da 05.02.2021 tarihinde Merkez üssü Ermenistan devletinin Ararat kenti yakınlarında 4.7 ve Ermenistan'ın Armavir kentinde 13.02.2021 tarihinde 4.9 şiddetinde olmak üzere bir ay içinde iki ciddi deprem meydana gelmiş ve artçı depremler de halen devam etmektedir. 1973 yılında Sovyet nükleer teknolojilerinin en eski sistemiyle oldukça tartışmalı inşasına başlanan ve teknik olanakları yetersiz olan Metsamor Nükleer Güç Santrali Iğdır'a sadece 16 km uzaklıkta Kars, Erzurum, Ardahan ve Ağrı illerimize de oldukça yakın mesafede, Doğu Anadolu Fay Hattı üzerinde saatli bir bomba gibi durmaktadır. Yakın tarihte yaşanan Çernobil ve Fukuşima nükleer kazalarındaki ortak özelliğe bakıldığında iki santralin de 70'li yılların teknolojisiyle yapıldığı görülmektedir. Fukuşima nükleer santrali 1971 'de, Çernobil ise 1977 'de, Metsamor Nükleer Güç Santrali ile aynı yılda, hizmete açılmıştır. Bu santraller birinci nesil nükleer santral olarak adlandırılmakta olup dünyanın en eski ve en tehlikeli teknolojileri ile inşa edilmişlerdir. Bu nedenle Metsamor Nükleer Güç Santrali'nin güvenliği ve kapatılması Ermenistan kadar, Iğdır, Kars, Erzurum, Ardahan başta olmak üzere Türkiye'yi ve diğer bölge ülkeleri için hayati bir önem taşımaktadır.

Metsamor Nükleer Santralinde gerçekleşecek olası herhangi bir olayın getireceği felaketin sonuçları insanlık için hayati önem taşımaktadır. Çernobil kazasında 7 bin insan hayatını kaybetmiş, 25 bin insan sakat kalmış, on binlerce insan zarar görmüş ve etkileri halen Karadeniz sınırlarında görülmeye devam etmektedir. Santralden insan sağlığını tehdit eden birçok radyoaktif sızıntı olmaktadır. Ayrıca Arpaçay ve Aras nehirlerinden çekilerek santralin

4/4/9

soğutulmasında kullanılan su yeraltına geri verildiği söylenmektedir. Iğdır il Tarım Müdürlüğü'nün verilerine göre son yıllarda hayvanların sakat doğumlarında artış bulunmaktadır. Ve yine bölgede kanser hastalıklarında büyük bir artış olduğu gözlenmektedir. Halk yetiştirdikleri meyve ve sebzelerde de santralin yarattığı etkilerin olduğu ifade edilmektedir.

1979 yılında üretime başlayan santral 1988 yılında yaşanan depremde ciddi derecede zarar görerek uzun süre kullanım dışı kaldı. 1995 yılında Ermenistan devletinin enerji ihtiyacını gerekçe göstererek tekrar üretime geçen santral, uluslararası otoriteler Birleşmiş Milletler Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) ve Avrupa Birliği (AB) tarafından dünyanın en tehlikeli santrali ilan edilmiştir. Çernobil felaketinden daha büyük bir trajedi rolünü oynayabileceği ve radyoaktif gazların atmosfere yayılması durumunda sadece çevre illerin değil çevre ülkelerin de etkilenmesi kaçınılmazdır. Bir deprem veya başka bir sebeple kaza geçirmesi durumunda santral Ermenistan, Nahçıvan, İran, Azerbaycan ve Gürcistan'a ve Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesine büyük zarar vereceği öngörülmektedir. Türkiye sınırındaki bu santralden sadece 16 km uzaklıkta olan Iğdır şehri ise nükleer bir kaza anında yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Bu bağlamda;

- 1- Metsamor Nükleer Santrali'nin olası bir depreme karşı dayanıklılığı konusunda tarafınızda güncel bir veri, bilgi var mıdır? Kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?
- 2- Bu santralin kapatılması için hükümet olarak Rusya, Ermenistan, AB, uluslararası kuruluşlar nezdinde girişimleriniz var mıdır? Var ise bunlar nelerdir ve hangi aşamadadır? Olacak mıdır? Ayrıca bölge halkının gelir ve refah düzeyinin arttırılmasına katkıda bulunacak ve ticaretin gelişmesinde önemli rol oynayacak Türkiye ile Ermenistan arasında bağlantıyı sağlayan Alican sınır kapılarının yeniden açılmasına yönelik Bakanlığınızı herhangi bir çalışması var mıdır? Olacak mıdır?
- 3- Bakanlık santralin Türkiye için yarattığı tehlikeleri uluslararası platformlarda gündeme getirmiş midir, bu hususta alınmış bir karar veya çalışma var mıdır? Olacak mıdır?
- 4- Iğdır ilinde radyasyon ölçümü Atom Enerjisi Kurumu ve başkaca kurumlar tarafından, hangi periyotlarla, hangi zamanlarda yapılmıştır? Yapılacak mıdır? Yapıldıysa sonuçları nelerdir? Kamuoyuyla paylaşılmış mıdır? Paylaşılacak mıdır?
- 5- Bakanlığınız Metsamor Nükleer Santralinin çevreye verdiği zararları önlemek için insan ve canlı sağlığı adına ne gibi önlemler almıştır? Bu hususta halk bilgilendirilmekte midir? Bilgilendirilecek midir?

M409

- 6- Iğdır'da kanser vakalarındaki artışta Ermenistan Metsamor Nükleer Santralinin etkisi nedir? Bakanlığınızın bu yönlü yürüttüğü herhangi bir çalışma bulunmakta mıdır? Olacak mıdır?
- 7- Metsamor Nükleer Santralinin insanlar dışındaki canlılar üzerinde etkisi araştırılmış mıdır? Araştırılacak mıdır?
- 8- Metsamor'un zararlı etkililerinden halkı korumak için bakanlık olarak yürüttüğünüz çalışmalar nelerdir?
- 9- Türkiye'de Çernobil benzeri bir facia yaşanmaması için gerekli önlemler alınmış mıdır? Alınacak mıdır? Halka olası bir nükleer kazaya ve radyasyon sızıntısına karşı tatbikat yapılmış mıdır? Yapılacak mıdır? İyot tabletleri dağıtılmış mıdır? Dağıtılacak mıdır?
- 10- Çernobil ve benzeri facialarda Nükleer Zararların Tazmini konusunda mağdur olanlar zararlarını karşılamak için Uluslararası üst mahkemelere kadar başvurmuş ve uzun süre zararlarını tazmin edememiştir. Birçok ülke bu facialar sonrası yeni yasalarla zarar tazminini uluslararası anlaşmalarla güvence altına almaya çalışmıştır. Örneğin, Japonya'da deprem ve doğa afetleri çok olmaktadır. Özel sigortalar bu tür zararları karşılamamaktadır. Neredeyse Türkiye sınırları içinde yer alan bu nükleer santralin kazaya uğraması durumunda Türkiye'nin uğrayacağı zararın ne şekilde tazmin edilmesi planlanmaktadır? Metsamor nükleer santrali olası bir kaza veya nükleer sızıntıya karşı sigortalı mıdır?